

Dkt. Dave Mathewson, Hermeneutics, Hotuba ya 26, Theolojia

© 2024 Dave Mathewson na Ted Hildebrandt

Tumekuwa tukiangalia mbinu tofauti za tafsiri, nyingi zikihusiana na kuelewa maandishi ndani ya muktadha wake wa kihistoria wa awali na kuuliza maswali kuhusu mwandishi na nia inayowezekana ya mwandishi na kile ambacho wasomaji wangeweza kuwa nacho au ambacho wangeelewa zaidi wakiangalia maandishi na muktadha wake kuwa kipengele muhimu sana cha tafsiri, wakiangalia maneno na maana ya maneno muhimu na muhimu na ujenzi wa kisarufi na kadhalika.

Ninachotaka kufanya ni kuangalia kipengele kingine muhimu cha mchakato wa tafsiri na hicho ndicho nitakachokiita uchambuzi wa kitheolojia. Kwa kweli kuna harakati nzima leo ambayo inaonekana kuanza kushika kasi na hiyo ni kitu kinachojulikana kama hermeneutiki ya kitheolojia au tafsiri ya kitheolojia na sikusudii kuingia kwa undani kuhusu hilo ni nini.

Hakika, kuna maswali ambayo yanaweza kuulizwa kuhusu hilo, lakini jambo muhimu ni kwamba inakusudia kurejesha asili ya kitheolojia ya Agano la Kale na Jipya na asili ya kitheolojia ya shughuli ya tafsiri. Kwa hivyo sehemu ya tafsiri ni kutafsiri maandishi ya Agano la Kale na Jipya kitheolojia. Hii inarudi kwenye ukweli kwamba Wakristo wanakiri kwamba maandiko yamevuviwa, ni maneno ya Mungu yenyewe.

Kwa hivyo, Agano la Kale na Jipya ni zaidi ya, ingawa si chini ya, ni zaidi ya hati za kihistoria. Ni zaidi ya hati zilizoandikwa na kutengenezwa katika mazingira maalum ya kihistoria, lakini pia ni za kitheolojia sana na kwa hivyo lazima hatimaye tusome Biblia kwa njia ya kitheolojia. Kwa hata kuiita maandiko, tunaporejelea Agano la Kale na Jipya kama maandiko, hilo linamaanisha kutambua kwamba Biblia ni kitabu cha kidini.

Inahusisha utambuzi kwamba mtu hawezi kuisoma tu kama hati ya kihistoria, ingawa tena ni hivyo, lakini kwamba tunakiri kwamba Agano la Kale na Jipya ni maandiko, yaani ni maandiko kwa ajili ya kanisa. Ni hati zinazoshuhudia jinsi Mungu anavyoshughulika na watu wake kwa ukombozi. Tunashuhudia kwamba ni ufunuo wa Mungu mwenyewe katika historia ya mapenzi yake kwa watu wake.

Kwa hivyo, tafsiri yoyote ya maandishi ya kibiblia haijakamilika hadi tutakapotafsiri maandishi, maandishi ya Agano la Ulimwengu Mpya, kitheolojia, ndani ya muktadha wake wa kitheolojia. Jambo linalohusiana na hilo pia ni ukweli kwamba tuna Biblia kama Wakristo leo. Tuna Biblia ambayo Agano la Kale na Jipya zimeunganishwa katika kitabu kizima, na kwa hivyo zina uhusiano kati yao.

Kwa hivyo Biblia kama ilivyo na kama tunavyoimiliki ina Agano la Kale na Jipya ambazo sasa zina uhusiano kati yao na kwa namna fulani hutoa muktadha mzima ambao kitabu chochote cha Agano la Kale kinapaswa kueleweka. Kwa hivyo muktadha wa mwisho wa tafsiri, tumezungumzia muktadha wa kihistoria na muktadha wa kifasihi wa kitabu, lakini hatimaye muktadha wa mwisho na wa mwisho ni muktadha wa kisheria, muktadha wa maandiko ya kisheria. Na hivi sasa sikusudii kuingia kwa undani kuhusu kuhalalisha vitabu 66 ambavyo tunavipata katika orodha yetu ya maandiko na Agano la Kale na Jipya, lakini dhana yangu ni kwamba vitabu 66 vya Agano la Kale na Jipya ambavyo tunavyo vinaunda neno la Mungu na muktadha wa kufanya tafsiri.

Na kwa hivyo, orodha nzima ya maandiko ndiyo muktadha wa mwisho wa kufanya tafsiri. Kwa hivyo vitabu vya Agano la Kale na Jipya huunda umoja na vinaungana na kutoa muktadha wa mwisho wa tafsiri na kwa hivyo vinapaswa kusomwa kitheolojia. Hiyo ni kusema, tunakiri kwamba Agano la Kale na Jipya ni maandiko ya kanisa na kwa hivyo hiyo ina maana kwamba tunasoma maandishi yoyote kulingana na muktadha wake wa mwisho wa kitheolojia.

Kanisa ni neno la Mungu kwa watu wake na kama watu wake tunakiri kwamba Mungu amesema kupitia neno lake na anaendelea kusema kupitia neno lake kama maandiko kwa watu wake. Kwa hivyo, inaonekana kwangu basi, kulingana na hilo, kuna mada au kanuni kadhaa muhimu za kuzingatia wakati wa kutafsiri Biblia kitheolojia au kuchambua Biblia kitheolojia. Tena, nadhani kwamba mtu amefanya kazi ya kutafsiri maandishi ya Biblia kulingana na muktadha wake wa kihistoria na kile tunachoweza kujua kuhusu aina ya fasihi na historia, marejeleo ya kitamaduni ya kihistoria katika maandishi, kuuliza maswali kuhusu muktadha wa fasihi na kile ambacho mwandishi angekusudia zaidi na kile ambacho wasomaji wangeelewa zaidi kwa maandishi, kuyachunguza ndani ya muktadha wake wa fasihi, kisarafu, na kihistoria, kuelewa maana ya maneno muhimu.

Hilo ndilo msingi wa kutafakari maandishi kitheolojia. Lakini kufanya uchunguzi kadhaa muhimu au kuibua mada kadhaa muhimu kuhusu uchambuzi wa kitheolojia wa maandiko, na kisha tutauliza hilo linaweza kuonekanaje na kwa kutoa mifano michache ya jinsi mtu anavyoweza kuchambua maandishi ya Agano la Kale na maandishi ya Agano Jipya kitheolojia au kutoka kwa mtazamo wa kitheolojia. Kwanza kabisa, mtazamo wa kitheolojia hufanya kazi kwa umoja na mshikamano wa maandiko.

Hiyo ni, kwa kuzingatia maandiko kama neno la Mungu, kwa kuzingatia kama maandiko ya kisheria, tunachukulia umoja wake muhimu. Kwa hivyo, tunaweza kuelewa kwamba kanuni kuu huunda muktadha mpana wa kitheolojia na hutoa umoja mpana wa kitheolojia kwa ajili ya kuelewa kila hati ya Agano Jipya au Agano la Kale. Kwa hivyo kanuni hutoa umoja mpana wa kitheolojia ambao kila kitabu ni chake, na kitabu katika Agano la Kale na Jipya ni chake na kinachangia.

Kwa hivyo kuelewa Biblia kitheolojia kunaelekeza, na kuelewa Biblia kama maandiko ya kisheria kunaelekeza kwenye taswira thabiti ya kazi ya ukombozi ya Mungu na shughuli ya ukombozi ya Mungu kwa upande wa watu wake. Lakini ni muhimu pia kuelewa, ni wazi, kwamba mengi ya haya yanatokana na ukweli kwamba Biblia ni kitabu cha kimungu, lakini pia ni kitabu cha kibinadamu. Tulijadili dhana hiyo tulipojadili msukumo.

Lakini tukielewa kitabu kama hati ya kibinadamu pia, tunakiri pia kwamba Biblia ina utofauti ndani ya umoja huo, hivyo kwamba vitabu vya kibinafsi vinaunda umoja huo, lakini vinaonyesha utofauti. Tuliona kwamba kulikuwa, tayari tumeona kuna aina mbalimbali za fasihi ndani ya Agano la Kale na Jipya. Kuna waandishi mbalimbali wanaoandika kutoka katika asili mbalimbali.

Kuna msamiati tofauti, mitazamo tofauti, lakini yote hayo yanatokana na mshikamano na umoja muhimu wa Agano la Kale na Jipya. Ili kufanya uchambuzi wa kitheolojia, angalau kutoka kwa mtazamo wa Kikristo, kuelewa kwamba maandishi ya Agano la Kale na Jipya hayapingani. Hayapingani.

Vitabu hivyo havipingani na vitabu vingine. Kwa mfano, Paulo na Yakobo hawapingani. Hata kama kuna utofauti kiasi gani na hata kama mtazamo ni tofauti kiasi gani, hatimaye ndani ya umoja mpana wa kitheolojia wa kanuni za Agano la Kale na Jipya, havipingani.

Lakini tena, ingawa tunakiri kwamba kuna utofauti wa waandishi na aina na asili za fasihi, hati hizi, hasa hati za Agano Jipya, tumeziona ni za mara kwa mara sana. Mwitikio wao ni kwa hali tofauti sana katika historia. Na tunapata majibu mengi kwa mitazamo tofauti, lakini bado yote hayo chini ya mfano wa mshikamano na umoja ndani ya orodha pana.

Mtazamo huu, ninatambua, ni tofauti na mitindo zaidi ya baada ya kisasa, kuona sauti mbalimbali ambazo ni tofauti lakini hata zinapingana, na kukataa kukubali mtazamo wa meta au hadithi ya meta ambayo ingezelea zingine zote, ili kuwe na sauti nyingi, hata zinazopingana ndani ya tafsiri, lakini pia labda ndani ya kanuni za Agano la Kale na Jipya. Hata hivyo, mbinu ya kitheolojia kutoka kwa mtazamo wa Kikristo inathibitisha umoja na mshikamano wa Maandiko kama Neno la Mungu kwa watu wake, kama Maandiko ya mwisho ya kisheria, yenye Agano la Kale na Jipya ambayo yana uhusiano kati ya kila mmoja. Mada ya pili muhimu au kanuni ambayo ni muhimu kwa kufanya uchambuzi wa kitheolojia wa maandishi ya Biblia, na inayohusiana na ile ambayo tumejadili hivi punde kuhusu mshikamano na umoja wa Maandiko, ni kwamba mtu pia anakiri na kudhani uhusiano wa kisheria kati ya Agano la Kale na Jipya.

Kama tulivyokwisha sema, Maandiko tuliyo nayo hutoa muktadha wa mwisho wa kutafsiri Maandiko yoyote, na kile tulicho nacho ni Agano la Kale na Jipya vilivyounganishwa katika uhusiano. Na vinasimama katika uhusiano hasa na kwa ujumla wa ahadi na utimilifu. Agano la Kale linaonekana kama utabiri wa ufunuo wa mwisho wa kilele katika nafsi ya Yesu Kristo.

Mtazamo huu unapatikana katika maandiko kama vile Waebrania sura ya 1, na mistari michache ya kwanza ambapo mwandishi anasema, hapo awali, Mungu alisema kwa njia mbalimbali na kupitia njia mbalimbali kwa mababu zetu na kupitia manabii, lakini katika siku hizi za mwisho, Mungu amesema kupitia Mwanawe. Mstari huo unaanzisha uhusiano, uhusiano kamili, uhusiano wa kikaboni, kati ya Agano la Kale na Jipya. Kwa hivyo Agano Jipya linaonekana kama linalotimiza, utimilifu wa mwisho wa kile kilichoahidiwa na kile kinachotarajiwa katika Agano la Kale.

Kwa hivyo, Maandiko Matakatifu ni ushuhuda wa matendo ya Mungu ya ukombozi yanayoendelea kwa niaba ya watu wake duniani. Na hii inamaanisha nini,

tunaposoma Biblia kama umoja unaojumuisha uhusiano kati ya Agano la Kale na Jipya, hiyo ina maana kwamba mtu lazima awe mwangalifu na aweze kuhusisha tafsiri ya maandishi yoyote na mada kuu au mada kuu, au hadithi kuu ya maandishi yote ya Biblia na kanuni za Biblia. Ni hadithi ambayo imejikita katika uumbaji, katika Mwanzo 1 na 2, ambapo Mungu anaumba watu, na Mungu anaingia katika uhusiano wa agano nao, na anatamani na anaamua kukaa katikati yao, na kuwapa nchi kama zawadi yake ya neema, ambayo wanapaswa kuitunza, na kwamba, kama mfano wa Mungu unavyo, wataeneza utawala wa Mungu na ufalme wake, nao wataeneza utukufu wake katika dunia nzima na katika uumbaji wote.

Lakini pia ni hadithi ya jinsi dhambi inavyoingia katika hamu au nia hiyo ya uumbaji au kwa ajili ya wanadamu, na kuharibu hilo, au kuanza kufichua sehemu hiyo ya hadithi. Na hivyo, sehemu iliyobaki ya Agano la Kale na Agano Jipya ni jinsi Mungu sasa anavyochagua Israeli, Mungu anachagua Israeli kuwa watu wake, ambapo anawakomboa kutoka Misri, kisha anawatoa Misri, anawapeleka, anaingia katika uhusiano wa agano nao, anawapeleka kwenye nchi ambayo angewapa, na anakusudia kukaa nao kupitia hekalu, na anaanzisha uhusiano Wake ili kuwarejesha, na hatimaye nia Yake ya kurejesha uumbaji wote, ambayo ilikuwa nia Yake ya awali kutoka Mwanzo 1 na 2. Lakini, pia ni hadithi ya jinsi Mungu anavyokusudia hatimaye kuokoa uumbaji wote, na kuokoa taifa la Israeli lenyewe, na hatimaye uumbaji wote, na watu wote, ambao unafikia kilele chake katika nafsi ya Yesu Kristo. Katika kifo na ufufuo wa Yesu Kristo, Mungu sasa anaanza kuanzisha na kutimiza nia Yake kwa wanadamu, ambayo ilianzishwa wakati wa uumbaji, na ilianzishwa tena kwa ukombozi, na Mungu akifanya kazi kupitia Israeli.

Sasa hilo linafikia kilele chake katika utu wa Yesu Kristo, kifo Chake, ufufuo Wake, na kuanzishwa Kwake kwa watu wapya wa Mungu, watakaomtii, na watakaoeneza utawala Wake na utukufu Wake katika dunia nzima. Lakini tena, hadithi hii ni ile inayofikia kilele chake cha mwisho katika uumbaji mpya, na dunia iliyofanywa upya,

na mbingu zilizofanywa upya , ambapo kusudi la Mungu kwa wanadamu, ambapo hadithi ya Mungu inatimizwa kikamilifu na kikamilifu. Kwa hivyo kutokana na simulizi hili kuu, au hadithi kuu, au mada hizi kuu za kitheolojia, tafsiri ya kitheolojia inauliza, kila sehemu inaendanaje na kuchangiaje katika hili lote? Mtu anaposoma kitabu cha kibiblia, au maandishi ya kibiblia, uchambuzi wa kitheolojia unauliza, vitabu tofauti, maandishi tofauti, yanaendanaje na hadithi hii ya jinsi Mungu anavyoshughulika na watu Wake kwa ukombozi? Watu Wake, na hatimaye uumbaji wote.

Kila andiko, kila kitabu kinachangiaje katika hilo, na kinaingiaje ndani ya mada hizo katika hadithi hiyo? Maana yake ni kwamba, kwanza kabisa, Agano Jipya hatimaye linasomwa kwa kuzingatia Agano la Kale, lakini zaidi ya hayo, hatimaye Agano la Kale litasomwa kwa kuzingatia Agano Jipya pia. Kama tutakavyoona, hilo halimaanishi kwamba hatusomi Agano la Kale katika muktadha wake wa kihistoria wa awali, na kuuliza lingekuwa na maana gani kwa wasomaji wa awali, na kuacha andiko liwe na uadilifu na uelewa wake katika muktadha wake wa kihistoria, lakini hatimaye, tena, tunakiri kwamba Agano la Kale na Jipya zinasimama katika muktadha wake wa mwisho katika uhusiano wa kitheolojia, kwa hivyo ni halali basi kusoma Agano Jipya kwa kuzingatia Agano la Kale, na uhalali wa hatua hiyo ni dhahiri kwa sababu tuliangalia matumizi ya Agano la Kale katika Agano Jipya, na maandishi wenyewe wa Agano Jipya, na Yesu Mwenyewe alidai kwamba Ufunuo huu Mpya uonekane kwa kuzingatia, na kwa kuendelea na Ufunuo wa Agano la Kale, kama unaoutimiza. Lakini nadhani pia ni halali hatimaye, mtu akishafanya ufafanuzi na tafsiri yake ya maandishi ya Agano la Kale, kuelewa na kuchunguza jinsi yanavyotimizwa katika Agano Jipya, jinsi yanavyofikia kilele chake katika nafsi ya Yesu Kristo.

Kwa hivyo, tafsiri ya kitheolojia inafanya kazi na angalau mada hizi mbili hadi sasa, umoja na mshikamano wa maandiko, kwamba orodha pana ya Agano la Kale na Jipya huunda umoja ambao lazima uzingatiwe wakati wa kutafsiri kitabu chochote cha kibinafsi. Pili, kwamba Agano la Kale na Jipya, ndani ya orodha ya Agano la Kale,

zinasimama katika uhusiano wa kitheolojia kati yao. Tena, hii haipuuzi mchango tofauti wa kila maandishi, au haipuuzi au kudhoofisha mchango wa kipekee ambao kila mwandishi hutoa katika muktadha wake wa kihistoria, lakini tena, haipuuzi jinsi maandishi yalivyofanya kazi kwa wasomaji wake wa kwanza, n.k., na nafasi yake katika historia ya wokovu na utekelezaji wa makusudi ya Mungu.

Lakini inatambua, tena, kwamba kila andiko ni sehemu ya kitabu kizima kikubwa zaidi cha kisheria. Kama tulivyokwisha sema, orodha ya mwisho ya maandiko inaunganisha Agano la Kale na Agano Jipya katika uhusiano ambao sasa unashuhudia shughuli inayoendelea ya ukombozi ya Mungu kwa niaba ya watu wake, na kwa niaba ya uumbaji wote. Na kwa hivyo, kwa kuzingatia maana ya andiko katika muktadha wake wa kihistoria, basi, kama nilivyosema, mtu anahitaji kujiuliza, lina jukumu gani ndani ya muktadha mpana zaidi wa kisheria na kitheolojia? Lina jukumu gani kama sehemu ya hadithi hii kuu ya kazi ya ukombozi ya Mungu kwa watu wake, katika historia, na hatimaye kwa wanadamu wote na uumbaji wote? Kwa hivyo, sehemu ya, ni muhimu tu kuelewa, ni tunapofikiria muktadha, tukitafsiri andiko katika muktadha wake, tumechunguza mambo kama muktadha wake mpana wa kifasihi na kuelewa andiko katika muktadha wake wa kihistoria, lakini sasa ninabishana kwa ajili ya kuelewa andiko kwa kuzingatia muktadha wake wa kitheolojia, yaani, muktadha wa orodha pana zaidi ya andiko.

Jinsi inavyoingiana na hadithi hii inayoendelea ya shughuli ya ukombozi ya Mungu duniani na kwa ajili ya watu wake. Kanuni au mada ya tatu muhimu ni kwamba theolojia ya Kikristo inalenga Kikristo. Hiyo ni, hatimaye, lengo la, au kilele cha kushughulika kwa ukombozi wa Mungu na wanadamu huja katika nafsi ya Yesu Kristo.

Na mafundisho ya Yesu, kifo cha Yesu, na ufufuo wake, yote haya yanaonekana kama utimilifu wa kilele cha shughuli ya ukombozi ya Mungu kwa upande wa watu wake.

Na kwa uumbaji wote. Kwa hivyo, simulizi au hadithi hii kuu ambayo tulizungumzia inafikia kilele chake katika nafsi ya Yesu Kristo.

Tayari tumeona, hasa tulipozungumzia matumizi ya Agano la Kale katika Agano Jipya, kwamba kwa maandishi wa Agano Jipya, lenzi kuu ambayo wangeitafsiri Agano la Kale ilikuwa nafsi ya Yesu Kristo. Walimwona Yesu Kristo kama utimilifu wa maandiko, na labda walichukua kidokezo chao kutoka kwa Yesu Mwenyewe, ambaye alisema mambo kama, Sikuja kutangua torati na manabii, bali kuyatimiza. Au katika Luka 24, jinsi alivyojadiliana na watu hao wawili barabarani kuelekea Emau, Alijadili jinsi kila kitu katika maandiko kilivyotimizwa ndani Yake, ili mtu anaposoma Agano Jipya la Kale, hatimaye tunapaswa kuelewa jinsi kila kitu kinavyofikia kilele na utimilifu wake katika nafsi ya Yesu Kristo.

Kwa hivyo, tena, hata maandishi wa Agano Jipya walichukua maandishi ya Agano la Kale na kuyaelewa kulingana na jinsi yalivyotimizwa katika nafsi ya Yesu Kristo. Kwa hivyo uchambuzi wa kitheolojia hatimaye utaonyesha jinsi kila kitu kinavyopata utimilifu wake katika nafsi ya Kristo, katika maisha Yake, mafundisho Yake, kifo Chake, na ufufuo Wake. Kwa mfano, unapoanza, unapofungua mstari wa kwanza kabisa wa Agano Jipya, angalau katika mpangilio ambao tunao, mstari wa kwanza kabisa unahitaji kwamba, nambari moja, kwamba tusome Agano Jipya la Kale kulingana na Agano la Kale, angalau kitabu cha Mathayo, kinahitaji tusome kulingana na Agano la Kale, lakini pili, inadhani kwamba Yesu Kristo ndiye utimilifu wa hadithi kuu ya Agano la Kale.

Kwa hivyo sura ya 1 inaanza, sura ya 1 na mstari wa 1 wa Mathayo unaanza hivi, Kumbukumbu ya ukoo wa Yesu Kristo, mwana wa Daudi, na mwana wa Ibrahimu. Sasa, kuna mambo matatu ya kuvutia kuhusu mstari huu. Kwanza, wazo hili la ukoo wa Yesu Kristo labda linakumbusha nyenzo kutoka Mwanzo, au lugha inayofanana ya Mwanzo, asili au mwanzo wa.

Kwa hivyo Yesu kwa kweli ana mizizi katika hadithi ya Agano la Kale kuanzia uumbaji, kuanzia Mwanzo 1 na 2. Lakini angalia marejeleo dhahiri kwa mwana wa Daudi na mwana wa Ibrahimu ambayo yanarudisha moja hadi kwenye maagano ambayo Mungu alifanya na Daudi na Ibrahimu katika Agano la Kale. Daudi katika 2 Samweli sura ya 7, ambapo ufalme wa Daudi, au kiti chake cha enzi, umeahidiwa kuwa wa milele. Kiti chake cha enzi kingeimarishwa milele.

Na kisha Mwanzo sura ya 12, ambapo Ibrahimu ndiye aliyechaguliwa kuwa mkuu, lakini hatimaye angekuwa baraka kwa mataifa yote ya dunia. Kwa hivyo Yesu sasa amewekwa ndani ya hadithi hii pana. Anachukua mada kuu za hadithi pana kuanzia uumbaji, hadi maagano yaliyofanywa na Daudi na Ibrahimu.

Lakini sasa anaonekana, si tu kuendeleza hadithi hiyo, bali kuitimiza na kuifikisha kwenye lengo na kilele chake kilichokusudiwa. Kwa hivyo Yesu anatumiza ahadi kwa Ibrahimu. Anatumiza ahadi kwa Daudi.

Yeye ni mwana wa Ibrahimu. Yeye ndiye mfalme wa kweli wa ukoo wa Daudi ambaye sasa anatumiza ahadi hizo zote mbili. Pia tunaona, kwa mfano, katika Agano Jipya kwamba Yesu anaonekana kama dhabihu ya mwisho katika kutimiza dhabihu na mfumo wa dhabihu wa Agano la Kale.

Huna haja ya kusoma sana Waebrania ili kuona jinsi hii ilivyo muhimu kwa mwandishi kuonyesha kwamba Yesu ndiye dhabihu ya mwisho kabisa ambayo, tena, haiiondoi tu na kukomesha dhabihu za Agano la Kale, lakini tena huzifikisha kwenye lengo na nia yao ya kweli na utimilifu wake. Yeye, tena, ndiye kuhani mkuu wa mwisho na mkamilifu. Tena, kitabu cha Waebrania kinamwonyesha Yesu kama kuhani mkuu wa mwisho, ingawa mwandishi wa Waebrania anamwonyesha Yesu kama katika mstari tofauti wa kuhani mkuu kuliko katika Agano la Kale.

Lakini bado, Yesu ndiye kuhani mkuu wa mwisho na wa mwisho anayetoa dhabihu hiyo. Yesu anaonyeshwa kama mwana-kondoo wa Pasaka. Kwa mfano, katika 1 Wakorintho 5 na mstari wa 7, kifo cha Yesu kinaeleweka katika mtazamo wa Agano la Kale.

Kwa hivyo 1 Wakorintho 5 na mstari wa 7, mwandishi anasema, Ondoeni chachu ya kale, mpate kuwa donge jipya, bila chachu, kama mlivyo kweli. Kwa maana Kristo, mwana-kondoo wetu wa Pasaka, ametolewa sadaka. Kwa hivyo tena, mwandishi anatumia vipengele vya Agano la Kale vya hadithi ya Agano la Kale, hadithi kuu ya Mungu kushughulika na watu wake, na sasa anaona sehemu zake zikitimizwa katika utu wa Yesu Kristo.

Kwa hivyo yeye ni mwana-kondoo wetu wa Pasaka. Pia anazindua agano jipya katika kutimiza maandishi ya unabii wa Agano la Kale, kama vile Yeremia sura ya 31 na Ezekieli sura ya 36 na 37. Yesu sasa analeta agano hilo jipya lililoahidiwa.

Anaanzisha safari mpya ya kutoka, ambapo sasa ndiye mkombozi na mwokozi wa watu wake kutoka utumwani mwa dhambi. Ufufuo wake kutoka kwa wafu ni sehemu na utimilifu wa kile kilichoahidiwa katika Agano la Kale. Kwa hivyo anazindua uumbaji mpya.

Unakumbuka andiko katika 2 Wakorintho sura ya 5, ambapo mwandishi anasema, Mtu akiwa ndani ya Kristo, kihalisi, kuna kiumbe kipya. Kwa maneno mengine, Yesu Kristo mwenyewe anazindua kiumbe kipya, kinachotarajiwa katika maandiko kama Isaya 65, ili sasa tuweze kushiriki katika uumbaji huo mpya kwa sababu ya kuwa wa Kristo. Kwa hivyo ingawa kila andiko lina uadilifu wake, na lazima lieleweke kulingana na muktadha wake wa kihistoria wa awali, wakati huo huo, lazima lisomewe hatimaye kulingana na jinsi linavyotimizwa katika nafsi ya Yesu Kristo, na jinsi

shughuli ya ukombozi ya Mungu hatimaye inavyofikia utimilifu wake na kilele chake katika Yesu Kristo.

Kwa hivyo uchambuzi wa kitheolojia wa Agano Jipya la Kale unasoma Biblia na kusoma maandishi kulingana na Kristo. Yanalenga Kristo. Tena, sizungumzii kufanya aina ya mfano wa kishetani ambao baadhi walifanya hapo awali, kusoma kitu katika maisha ya Kristo katika kila undani mdogo katika Agano la Kale.

Lakini bado, hatimaye, mtu lazima awe mwangalifu kuhusu jinsi maandishi na kitabu chochote kinavyofanya kazi ndani ya muktadha wake mpana wa kisheria, ambapo Agano la Kale na Jipya vinasimama katika uhusiano wa moja ya ahadi na utimilifu, ambapo Kristo ndiye utimilifu na ufunuo wa mwisho wa Mungu kwa watu wake, unaofikia kilele na kutimiza ufunuo wake chini ya Agano la Kale. Kanuni ya nne au mada ni kwamba mbinu halali ya kitheolojia ya kutafsiri Maandiko, kutafsiri Agano Jipya la Kale, itathibitisha na kutambua umuhimu wa historia katika tafsiri. Hiyo ni, kama Wakristo, tunakiri Maandiko hayo, na tulizungumzia hili tulipojadili msukumo, lakini tunakiri kwamba Maandiko yanashuhudia shughuli za Mungu katika historia, kwa kutenda kwa Mungu kwa ajili na kwa niaba ya watu wake katika historia.

Kwa hivyo, hatimaye, tunaelewa Agano la Kale na Jipya kihistoria. Hivi ndivyo Mungu alivyotenda katika historia, ili kutimiza nia yake. Hadithi kuu ni mojawapo ya matendo makuu ya Mungu katika historia, kwa ukombozi.

Mbinu hii inapunguza mbinu zote mbili za kihistoria za ukosoaji, tulizungumzia kuhusu mbinu ya ukosoaji wa kihistoria, au ukosoaji wa kihistoria, vipindi kadhaa vilivyopita. Inapunguza ukosoaji wa kihistoria, lakini wakati huo huo, mbinu za kisasa, za fasihi, na za baada ya kisasa. Kwa hivyo, kwa mfano, inapunguza ukosoaji wa kihistoria kwa kuwa uchambuzi wa kitheolojia wa maandishi lazima utoe nafasi kwa mambo ya ajabu, lazima utoe nafasi kwa Mungu kuingilia kati katika historia kwa

niaba ya watu wake, lazima utoe nafasi kwa umuhimu wa ulimwengu wa kifo cha Yesu Kristo, kwamba kifo cha Yesu Kristo msalabani hakikuwa tu mfano wa mtu aliyetoa dhabihu kwa ajili ya kile walichokiamini, au haikuwa ajali ya kihistoria, lakini inaelewa umuhimu wa kihistoria na wa ulimwengu wa kifo cha Kristo, inakiri ufufuo wake, inakiri kwamba Mungu mwenyewe amekuwa mwili katika nafsi ya Yesu Kristo, na kwamba hadithi ya kibiblia inaonyesha na kushuhudia Mungu aliyepo, na Mungu anayeingilia kati katika Agano la Kale na Jipya kwa niaba ya watu wake.

Kwa hivyo, tofauti na baadhi ya mbinu za kihistoria za ukosoaji wa maandishi ya Agano Jipya na la Kale, ambazo husoma maandiko katika mwendelezo uliofungwa wa sababu na athari, ambazo zilikataa kukubali chochote ambacho hakina mlinganisho na siku hizi, ambacho, tena, kinasoma Agano la Kale na Jipya kutoka kwa mtazamo wa asili kabisa, huku bado kikitetea au kukiri thamani ya mbinu ya kihistoria ya ukosoaji, ya kuzingatia historia na jinsi Mungu anavyoshughulikia historia, wakati huo huo, uchambuzi wa kitheolojia hupunguza ukosoaji wa kihistoria, kwa kumtambua na kumthibitisha Mungu anayetenda na kuingilia kati katika masuala ya historia, na kumkiri Mungu anayeingilia kati kufanya mambo kama vile kufufua wafu, na kuwa mwili katika nafsi ya Yesu Kristo. Pia inapunguza ukali wa mbinu za kifasihi na za baada ya kisasa, kwa kuwa kuelewa Biblia kitheolojia, ambapo Mungu anaingilia kati katika historia, ambapo Mungu anatenda katika matukio ya kihistoria kwa niaba ya watu wake, pia inapunguza ukali wa mbinu za kifasihi na za baada ya kisasa, kwa sababu inatukumbusha kwamba mbinu zote za kihistoria, hasa wakati ukosoaji wa kifasihi unazingatia tu vipimo vya kifasihi vya maandishi, na kukataa kuvihusisha na matukio ya kihistoria, mbinu za kitheolojia zinaweza kupunguza ukali wa mbinu za kifasihi tu, au mbinu zinazomdharau mwandishi na maandishi, na nia ya mwandishi, na historia, kama vile katika baadhi ya mbinu za baada ya kisasa, na tena mbinu za kifasihi. Aina hizi za mbinu, kama tulivyosema, hata zikiwa na thamani gani, zinahitaji kurekebishwa, au angalau kupunguzwa, kwa kuzingatia uchambuzi wa kitheolojia wa maandishi, unaokiri kwamba Mungu ametenda katika historia, na kwamba

tunashughulika na zaidi, hata kama ukosoaji wa kifasihi unavuta mawazo yetu kwa thamani ya urembo wa maandishi, na vipimo vya kifasihi vya maandishi, uchambuzi wa kitheolojia unatukumbusha kwamba Mungu anayetenda katika historia hawezi kupuuzwa.

Kwa hivyo, haijalishi mbinu ya baada ya usasa inatumika kiasi gani kukemea kiburi katika tafsiri, na kutukumbusha mapungufu yetu, bado inatukumbusha hitaji la kuelewa, na kujaribu kufichua maana ya matendo ya kihistoria ya Mungu, kwa niaba ya watu wake, matendo yake makuu katika historia, kama muumbaji, na mtawala wa ulimwengu mzima. Imani yetu hatimaye imejikita katika matendo ya zamani ya Mungu katika historia. Kwa hivyo uchambuzi wa kitheolojia umejikita kihistoria.

Jambo la mwisho ninalotaka kusema ni kwamba, linapokuja suala la uchambuzi wa kitheolojia wa maandiko, uchambuzi wa kitheolojia hutumia mada kuu na maneno ya Biblia yenyewe. Kwa maneno mengine, uchambuzi wa kitheolojia huanza na maneno ya Biblia yenyewe na mandhari yake, ambayo hutokana na tafsiri ya maandishi ya Biblia. Baadhi ya maneno hayo yanaweza kuwa uumbaji, agano, au maneno au mandhari, uumbaji, agano, ahadi, baraka, hukumu, ukombozi, ufalme au ufalme, hekalu, imani, ukuhani, upatanisho, kuhesabiwa haki.

Hizi ndizo istilahi na mada zinazojitokeza kutoka katika maandishi ya Biblia zenyewe, na zinaelezea theolojia ya Agano la Kale na Jipya. Kwa hivyo kimsingi, uchambuzi wa theolojia huanza na istilahi na mada za maandishi ya Biblia yenyewe, na hadithi hii kuu. Hii ni tofauti na kile kinachojulikana kama theolojia ya kimfumo, yaani kutumia kategoria za kitheolojia za kimfumo, kategoria pana, ambazo hufanya kazi kimsingi kuainisha au kufupisha mafundisho makuu ya Biblia kuhusu mada yoyote moja, kama inavyoonekana kuwa muhimu na mwanatheolojia.

Kwa hivyo theolojia ya kimfumo itatumia kategoria za uchunguzi wa kifalsafa, na kategoria zingine, na kuelewa jinsi Agano la Kale na Jipya, jinsi maandishi kwa ujumla, na data zote, jinsi yanavyozungumzia kategoria hizo, jinsi yanavyoweza kupangwa na kupangwa kimantiki ili kuzungumza na kategoria mbalimbali, ambazo kwa kawaida huchukuliwa kuwa muhimu. Hiyo ndiyo aina ya theolojia tunayofikiria tunapozungumzia vitabu vya kitheolojia vya kimfumo, au theolojia ya kimfumo. Lakini badala yake, tunaanza hasa na maandishi makubwa ya theolojia ya kibiblia, na hadithi kuu, na mada na maneno yanayotokana na hayo, na kisha kufuatilia mada hizo katika Agano la Kale na Jipya, tukitambua jinsi zinavyokua kutoka Agano la Kale hadi Agano Jipya na kupitia maandishi, tukitambua jinsi kila kitabu au maandishi yanavyochangia mada hiyo, jinsi mada hiyo au maneno hayo yanavyofanya kazi katika sehemu tofauti katika Agano la Kale na Jipya.

Kwa hivyo theolojia ya kibiblia, au uchambuzi wa kitheolojia wa maandishi ya kibiblia, huanza na istilahi na mada zinazotokana na maandishi yenyewe, tena, badala ya kufikiria kitheolojia kimfumo. Sitaki kusema kwamba hilo si halali, nadhani ni wazi ni halali, lakini katika hatua hii, tunauliza swali la kile ambacho maandishi yenyewe yanachangia, ni mada na mawazo gani makuu yanayotokana na maandishi, na kisha hilo linaingiaje katika hadithi kuu ya shughuli ya ukombozi ya Mungu, kama inavyoshuhudiwa katika orodha nzima ya Agano la Kale na Jipya. Kwa hivyo, tunatafsirije maandishi ya kibiblia kitheolojia? Uchambuzi wa kitheolojia una jukumu gani, basi, katika tafsiri ya mtu? Naam, hatua ya kwanza, ni wazi, ni kutumia kanuni nzuri za tafsiri kwa maandishi ya Biblia ambayo tumeyazungumzia, tukiuliza ni nini hasa kilikuwa nia ya mwandishi, kwa kuiweka maandishi katika muktadha wake wa kihistoria na kitamaduni, kuchunguza maandishi kulingana na muktadha wake mpana wa fasihi, kuangalia sifa za fasihi za maandishi, pia kuchunguza msamiati wake, sarufi yake, na kujaribu kuelewa maandishi kwa maneno yake, na kile ambacho pengine kilimaanisha katika muktadha wake wa kihistoria wa awali.

Kwa hivyo, kanuni za ufasiri sahihi, au tafsiri sahihi, ni hatua ya kwanza, au msingi, au msingi wa uchambuzi wa kitheolojia. Lakini jambo la pili, au hatua ya pili ambayo ningependekeza, ni kwamba mtu anapaswa kutambua mada kuu za kitheolojia katika maandishi yako. Hiyo ni kusema, kutokana na utafiti wa maandishi, ni kuzingatia mada kuu, au maneno makuu ambayo tayari nimependekeza.

Mada au maneno yanayotoka katika Biblia, kama vile uumbaji, agano, baraka, imani, kuhesabiwa haki, upatanisho, ufalme, ukombozi, n.k., n.k. Wakati mwingine, jinsi Agano la Kale linavyonukuliwa au kutajwa katika Agano Jipya ni ufunguo wa maandishi ya Agano Jipya, kuhusu baadhi ya mada hizo kuu za kitheolojia. Kwa kweli, tulipojadili matumizi ya Agano la Kale katika Agano Jipya, katika vipindi kadhaa vilivyopita, kimsingi tulikuwa tukifanya uchambuzi wa kitheolojia, tukielewa jinsi maandishi ya Agano Jipya yanavyochukua maandishi ya Agano la Kale, na mada hizo, na kuziendeleza, na kuonyesha jinsi yanavyotimizwa katika nafsi ya Kristo.

Kwa hivyo, hatua ya kwanza basi ni kutambua mada kuu za kitheolojia, na kisha kuuliza, zinaendelezwaje katika maandishi yako? Maandishi yako katika Agano la Kale au Jipya unayosoma yanatoa mchango gani kwa mada hii? Na mada hii inafanya kazije ndani ya maandishi unayotafsiri? Acha niseme, katika hatua hii, inaweza kuwa na manufaa kusoma idadi kadhaa ya theolojia muhimu za Agano la Kale au Jipya ambazo zitakutambulisha kwa baadhi ya mada hizi, na kutenganisha mada katika vitabu tofauti, au kuonyesha jinsi mada zinavyoendelezwa. Lakini, jaribu kuelewa ni mada gani zinazoibuka, na jinsi zinavyoendelezwa, zinachangia nini kwenye maandishi yako, na kutambua mazingira ya kihistoria ambayo mada hizi zinaibuka, na kushughulikia. Pili ni kuuliza, au tatu, hatua ya tatu ni kuuliza, maandishi yako yanaendanaje na maelezo mapana ya kisheria, au hadithi, ya hadithi hii kuu ya ukombozi wa Mungu kuhusu uumbaji, na wanadamu wote? Maandishi yako yanachangia nini kwenye hadithi hiyo? Yanaendana wapi? Ambapo ndani ya simulizi hii kuu ya Mungu kushughulika na watu wake, ambayo inaanza kutoka mwanzo hadi

mwisho katika simulizi ya uumbaji, na kuendelezwa kupitia kushughulika kwa Mungu na Israeli, na kufikia kilele katika nafsi ya Yesu Kristo, maandishi yako yanafaa wapi ndani ya hadithi hiyo? Tena, hadithi ambayo hatimaye inatimiza utimilifu wake katika nafsi ya Yesu Kristo.

Maandishi yako yanaingia wapi ndani ya hilo? Na tena, tulisema, ikiwa ndivyo ilivyo, basi hatimaye mtu atasoma Agano Jipya kulingana na hadithi ya Agano la Kale, ili kuona jinsi inavyolitimiza, lakini hatimaye, mtu atasoma Agano la Kale pia kulingana na Agano Jipya. Tena, si kwamba haturuhusu Agano la Kale kuwa na uadilifu wake , na kuelewa maana yake katika muktadha wake wa kihistoria, lakini hatimaye, kwenda zaidi ya hapo, na kuliweka katika muktadha wake mpana wa kisheria, na kuuliza jinsi hatimaye inavyotimizwa katika Agano Jipya. Swali la mwisho ambalo mtu anaweza kuuliza, ingawa hili linaanza kutupeleka zaidi ya tafsiri ya maandishi ya Biblia, lakini kwa ufupi sana, mtu hatimaye atataka kuuliza, jinsi maandishi yako yanavyochangia tafakari pana ya kitheolojia ya kanisa, katika suala la theolojia ya kimfumo.

Lakini tena, theolojia ya mwisho, yenye utaratibu, lazima itegemee ile ya kwanza, katika kuelewa maandishi kitheolojia kwa masharti yake yenyewe. Kwa hivyo tena, theolojia, au theolojia ya utaratibu, kwa kawaida huhusu usemi thabiti wa imani ya kanisa, na tena, inajaribu kupanga mafundisho ya Biblia, mafundisho yote ya Biblia, katika mfumo thabiti, kwa kuzingatia masuala ambayo kwa kawaida huonekana kuwa muhimu. Lakini tena, lengo letu limekuwa zaidi kwenye kile kinachoitwa theolojia ya Biblia, yaani, kuchunguza maandishi kwa kuzingatia mada na maneno yanayotokana na Biblia yenyewe, lakini pia kuweka maandishi ndani ya hadithi pana ya theolojia ya kibiblia, ya jinsi Mungu anavyoshughulika kwa ukombozi na watu wake, na kwa viumbe vyote.

Sasa baada ya kusema hayo, wacha nikupe mifano michache mifupi, ya kuchambua maandishi ya Biblia kitheolojia, na jinsi hilo linavyoweza kuonekana, na nia yangu si kukupa tafsiri kamili ya maandiko haya, bali ni kuchunguza baadhi ya mambo ya kitheolojia, labda si yote, bali baadhi ya vipimo vya kitheolojia vya maandishi haya mawili. Na maandishi haya mawili ni yale ambayo tayari tumeyazingatia katika sehemu zingine, au muktadha mwingine katika majadiliano yetu, lakini nadhani yote yanatoa mifano mizuri sana, na mifano muhimu, ya jinsi uchambuzi wa kitheolojia unavyoweza kufanya kazi. Ya kwanza ambayo nataka kuiangalia ni 2 Samweli sura ya 7, na hasa tukizingatia mstari wa 14, lakini tutazingatia baadhi ya mistari inayoizunguka pia.

Lakini 2 Samweli sura ya 7 na 14. 2 Samweli 7, katika muktadha wake mpana, ni nabii Nathani anayemjia Daudi na ujumbe, ujumbe wa kinabii, na katikati ya huo kwa kawaida huchukuliwa kuwa mstari wa 14, ambapo kupitia Nathani, Mungu anamwambia Daudi, Mimi nitakuwa baba yake, naye atakuwa mwanangu. Kwa kweli, lugha unayoiona ikichukuliwa baadaye katika Agano Jipya, lakini muktadha mzima wa hili, tena, Mungu sasa anazungumza na Daudi, ambapo ataanzisha agano na Daudi, na kuthibitisha nia yake ya kuanzisha uhusiano wake na Daudi, na kiti chake cha enzi milele.

Sasa, unapoangalia maandishi, ili kufuata baadhi ya miongozo, unapoangalia maandishi, kuna mada kadhaa muhimu zinazojitokeza kitheolojia, kama vile hekalu. Angalia marejeleo, hasa katika baadhi ya mistari ya awali ya sura ya 7, msisitizo wa kujenga nyumba, au hekalu kwa ajili ya Mungu, mahali ambapo atakaa na watu wake. Kwa hivyo 2 Samweli 7 inaonyesha taswira ya hekalu.

Ufalme, hasa lugha ya ufalme wa Daudi. Tunapata agano, ingawa neno agano halijatumika katika 7.14. Lugha hiyo ya Nitakuwa baba yake, atakuwa mwanangu, ndiyo kiini cha lugha ya agano. Pia tunapata lugha ya uzao na uzao wa Daudi.

Kwa hivyo hizo ni mada muhimu za kitheolojia za kibiblia au maneno yanayotokana na maandishi yenyewe. Angalia pia, sehemu muhimu ya maandishi haya inapatikana katika mistari yote miwili ya 13 na 16. Mstari wa 13, yeye ndiye, kwa maneno mengine, Mungu anamwambia Daudi, Daudi, wewe hutanjengea hekalu, lakini mmoja wa wazao wako, uzao wako, ndiye atakayejenga hekalu.

Kwa hiyo akasema, Yeye ndiye, uzao wako, atakayejenga nyumba kwa jina langu, nami nitakifanya imara kiti cha enzi cha ufalme wake milele. Mstari wa 16 basi, nyumba yako na ufalme wako vitadumu milele mbele zangu. Kiti chako cha enzi kitadumu milele.

Kwa hivyo tunachokipata hapa si msisitizo tu juu ya ufalme katika ufalme wa Daudi, bali kwamba kiti cha enzi kitakuwapo, na ufalme wa Daudi, utakuwa wa milele. Ingawa katika hatua hii, hatujaambiwa kama Mungu anaahidi kwamba kiti cha enzi kitakuwa cha milele kwa maana ya kwamba kutakuwa na mfalme kwenye kiti cha enzi kila wakati, hata kama kuna mrithi, au kama kutakuwa na mfalme mmoja atakayetokea ambaye atatawala milele mwenyewe. Katika hatua hii, sidhani kama hilo limesemwa waziwazi.

Lakini, hii inafaa wapi? Ukiangalia mada hizi za hekalu, makao ya Mungu na watu wake, ufalme, hasa ufalme wa Daudi, ufalme wa Daudi, agano, agano analofanya na Daudi, msisitizo juu ya uzao wake na wazao wake, ufalme wa kudumu na wa kudumu wa Daudi na kiti cha enzi, hii inafaa wapi ndani ya hadithi pana ya kisheria ya jinsi Mungu alivyoshughulika na watu wake kwa ukombozi na uumbaji wote? Kwanza kabisa, unaposoma maandishi, ni vigumu kukosa baadhi ya madokezo ya hadithi ya Ibrahimu katika sura ya 12 ya Mwanzo. Kwa mfano, angalia baadhi ya miunganisho au madokezo haya katika mstari wa 9. Katika mstari wa 9 wa 2 Samweli 7, anasema, Nimekuwa pamoja nawe, Mungu akizungumza na Daudi kupitia Nathani, Nimekuwa

pamoja nawe, Daudi, popote ulipokwenda, nami nimewakatilia mbali adui zako wote mbele yako. Sasa nitalikuza jina lako, kama majina ya watu wakuu duniani.

Hilo linaakisi ahadi aliyopewa Ibrahimu ambapo Mungu anasema, Nitalikuza jina lako, nami nitakubariki, nawe utakuwa baraka hatimaye kwa mataifa yote ya dunia. Lakini nyingine, mstari wa 12, angalia uhusiano na mada ya uzao au uzao. Mstari wa 12, siku zako zitakapokwisha na ukalala na baba zako, nitainua uzao wako au uzao wako.

Ambayo tena inathibitisha na kusisitiza ahadi ambayo Mungu alimpa Ibrahimu mara kwa mara kuhusu uzao wake na uzao wake kuwa mwingi. Sasa uzao huo au uzao huo unaonekana kuendelea kupitia ufalme wa Daudi. Lakini mwingine mmoja, mstari wa 10, nitawapa watu wangu Israeli mahali, na nitawapanda ili waweze kuwa na makao yao wenyewe.

Ambayo pengine inaakisi na ni mwendelezo wa ahadi iliyotolewa kwa Ibrahimu ya kumleta kwenye nchi na kuwapa watu nchi hiyo. Kwa hivyo mwandishi wa 2 Samweli 7 na hotuba ya Mungu kupitia Nathani kwa Daudi inaweka wazi kwamba ahadi ya Daudi wakati huo na agano la Daudi ndizo njia kuu ambayo ahadi ya Mungu kwa Ibrahimu ingetimizwa na kuanzishwa miongoni mwa watu wa Israeli. Lakini kuna uhusiano mwingine wa kuvutia wa kuendelea kuisoma kwa kuzingatia hadithi inayoendelea.

Sura ya 7 ya 2 Samweli pia, nadhani, inaangazia, hata kama ni kwa njia fiche wakati mwingine, inaangazia lugha kutoka Mwanzo 1 na 2 na Bustani ya Edeni. Labda hata lugha hiyo katika mstari wa 10 wa, nami nitawapanda watu wangu Israeli, nami nitawapanda ili waweze kuwa na makazi yao wenyewe. Labda taswira hiyo ya kupanda inakumbusha taswira kama ya Edeni.

Lakini hata hivyo bado inawaweka watu katika nchi. Kimsingi, ingawa hilo linarudi kwenye ahadi ya Ibrahimu, kwa kumpa Ibrahimu nchi, hili linaonekana kama utimilifu wa Mungu kuwapa Adamu na Hawa ardhi na dunia ili waitunze na kuishi ndani yake. Lakini kama tulivyoona, kwa sababu ya dhambi wanafukuzwa.

Kwa hivyo Mungu kumpa Ibrahimu nchi hiyo kunakusudiwa kutimiza nia yake ya uumbaji ambapo Mungu anawapa Adamu na Hawa nchi hiyo kama zawadi ya neema. Sasa ahadi hiyo inaendelezwa na Mungu tena akikusudia kuwaweka watu katika nchi hiyo, ambayo ilikuwa nia yake ya awali katika uumbaji. Hata lugha ya ufalme, ukweli kwamba Mungu anakusudia katika mistari ya 13 na 16 ya 2 Samweli 7 kuanzisha kiti cha enzi cha Daudi na utawala wake milele, hakika itaonekana kama utimilifu wa mwisho wa uumbaji.

Ambapo Adamu na Hawa wameumbwa kwa mfano wa Mungu ili kutiisha na kutawala viumbe vyote. Kwa hivyo sasa agano la Daudi na mfalme wa ukoo wa Daudi na ufalme ndio njia ambayo nia ya Mungu kwa wanadamu kutawala viumbe vyote sasa itatimizwa kwa watu wake Israeli. Kwa hivyo 2 Samweli 7 inasimama ndani ya hadithi hii na inachangia na kuendeleza hadithi hii ambayo inarudi nyuma kabisa na inahusiana moja kwa moja na agano la Daudi lakini pia ina uhusiano na uumbaji pia.

Lakini ili kusonga mbele tunaona pia kwamba 2 Samweli 7 pia hutoa msingi wa matarajio mengi ya kinabii ya urejesho. Bila kuvutia maandishi yoyote haswa, ingawa mtu anaweza kuvutia Isaya sura ya 9 kwa mfano na Isaya sura ya 55. Mtu anaweza kuvutia Ezekieli 36 na 37.

Lakini bila kurejelea maandishi yoyote maalum ya kinabii, tunawaona manabii wakitarajia tena na tena wakati ambapo Mungu atawarejesha watu wake. Lakini kwa kawaida urejesho wa Mungu kwa watu wake katika Agano la Kale huonekana kila

mara katika suala la Mungu kurejesha kiti cha enzi cha Daudi. Na Mungu akimrejesha mfalme wa kutawala watu.

Na hilo kwa kawaida hurejea na kudhania ahadi ya Daudi au agano la Daudi kutoka 2 Samweli sura ya 7. Na hatimaye ili kuhamisha hadithi hadi mwisho wake, tunaona katika Agano Jipya kwamba Yesu ndiye wa mwisho. Yesu mwenyewe ndiye mfalme wa mwisho wa ukoo wa Daudi. Yeye ndiye ambaye hatimaye anatimiza ahadi iliyotolewa kwa Daudi katika agano la Daudi ambapo kiti chake cha enzi kingekuwa cha milele na cha milele.

Ili kwamba katika Agano Jipya, sio tu kwamba tunapata marejeleo ya ufalme wa Mungu na Yesu akiutangaza ufalme na kuuzindua. Lakini tunaona lugha ya Daudi ikitumika, kwa mfano, kwa Mathayo 1.1. Yeye ni mwana wa Daudi. Lakini hata tunapata 2 Samweli 7.14 ikinukuliwa.

Kwa mfano, katika Waebrania 1:5 ambapo tunaona hata, nitakuwa baba yake, atakuwa mwanangu, nami nitakuwa baba yake. Imenukuliwa ikimrejelea Yesu Kristo. Na kisha ili kuendelea zaidi, Ufunuo 21 na 22, tunaona kwamba nia kuu ya kuwa na mwana wa uzao wa Daudi ambaye atakaa kwenye kiti cha enzi na kutawala viumbe vyote pamoja na watu wake.

Cha kufurahisha ni kwamba, ahadi ya Daudi, agano la Daudi linatumika kwa watu wenyewe katika Ufunuo sura ya 21. Kwa mfano, katika 21, mwanzoni kabisa mwa simulizi la uumbaji mpya katika 21, hili linavutia sana. Ingawa katika sehemu nyingine za Agano Jipya inaonekana kutumika kwa kawaida, isipokuwa kwa sehemu zingine chache, linatumika kwa Yesu Kristo pekee.

Angalia kinachotokea katika sura ya 21. Tunapata maneno haya, kama naweza kuyapata. Mstari wa 6, Akaniambia, yametimia.

Mimi ni Alfa na Omega, mwanzo na mwisho. Yeye aliye na kiu nitampa kinywaji bure kutoka chemchemi za maji ya uzima. Yeye ashindaye atayarithi haya yote.

Nitakuwa Mungu wake, naye atakuwa mwanangu. Ambayo ni marudio ya fomula ya agano la Daudi. Kwa hivyo Kristo si utimilifu wa mwisho wa ahadi zilizotolewa kwa Daudi tu, bali sasa watu wake pia ambao ni wake wanashiriki na kutimiza agano la Daudi.

Ambayo ndiyo nia ya awali ya uumbaji kwamba wanadamu wote, kwamba watu wa Mungu watawale viumbe vyote kama mwakilishi wake. Sasa hiyo hatimaye inafikia kilele chake ambapo kupitia Yesu Kristo sasa tunashiriki pia katika agano la Daudi na kutawala viumbe vipya. Kwa hivyo 2 Samweli 7 ina jukumu muhimu sio tu katika kukuza mada kadhaa za kibiblia kama vile uumbaji, agano, ufalme wa Daudi na kifalme, mbegu, hekalu kama makao ya Mungu.

Lakini wakati huo huo pia ina jukumu muhimu katika hadithi kuu ya jinsi Mungu anavyoshughulika na watu wake kwa ukombozi. Katika kipindi kijacho sasa tutaangalia kwa ufupi maandishi ya Agano Jipya na kuangalia tena baadhi ya mada za kitheolojia zinazotokana nayo. Jinsi yanavyoweza kufaa ndani ya hadithi kuu na kisha tutaendelea kuzingatia labda kile ninachofikiri ni hatua muhimu na muhimu zaidi ya tafsiri ya Biblia.

Na hiyo ni kufanya matumizi au kama wengine wangeiita uundaji wa muktadha. Kwa hivyo tutaangalia hilo katika kipindi kijacho.